

БУКА: Интервју са високим представником Кристијаном Шмитом

Разговарао: Александар Трифуновић

БУКА: Г-дине Шмит, како сте се осјећали данас у Бањалуци, обзиром на поруке које смо могли чути прије вашег доласка да вас институције Републике Српске званично не признају?

Кристијан Шмит: Посјета Бањалуци је била добра, имао сам добре, интензивне дискусије. Нисам релаксиран, али сам ОК. Ја сам овдје, постојим и даћу сугестију онима који мисле другачије, да у најбољем интересу људи ове земље и ентитета ове земље сигуран сам да ће то доћи.

БУКА: Ваш мандат је почео врло бурно прије него што сте и сјели у своју столицу, морали сте уложити више енергије него господин Инцко. Како вам се чине ови мјесеци колико сте у БиХ?

Кристијан Шмит: Као неко ко има много искуства, ја разумијем да ово није мјесто само за сједење. Навикнут сам и хоћу да допринесем у смислу извршења Дејтона.

БУКА: Ви сте у много лошијем положају од својих претходника, јер поред вербалне подршке земаља које подржавају европски пут БиХ, ту су били и војници који су гарантовали да ће се одлуке високих представника испоштовати. Да ли сте мислили користити бонска овлаштења?

Кристијан Шмит: Неко ми је рекао, ако је задатак лак, онда није за тебе. Постоји изазов, као неко ко познаје ову земљу већ 30 година, из времена прије рата и послије рата, као замјеник министра одбране у мојој земљи, знам да ствари понекад иду јако споро, али постоји могућност да се стигне. Високи представник, као и Еуфор, је био и јесте институција

коју треба замијенити институцијама ове земље, ако би се то десило нормалним путем у наредним годинама. Међутим, сада је другачија ситуација због дисфункционалности ове земље. Ово ме наводи, не назад у вријеме Педија Ешдауна, већ на вријеме озбиљности међународне заједнице да покуша да допринесе функционалности државе. Моја средства су позната, имам ствари у ладици и, ако буде постојала потреба, нећу искључити прилику да извучем бонска овлаштења из ладнице. Али хајде да Уставни суд доноси одлуке о законским питањима, а не ја.

БУКА: Није вам омогућено да се обратите у Савјету безбједности, да ли то значи да ћете бити ускраћени за потпуну подршку међународне заједнице у случају коришења бонских овлаштења? На какву подршку рачунате?

Кристијан Шмит: Претпостављам да имам пуну подршку, минус једне. Сада се ствари дешавају тако да нико не може да не прихвати мој извјештај, а добра ствар је да не требамо довести Еуфор у незгодну ситуацију, тако да мој извјештај, који је био веома искрен и отворен везано за ситуацију, имам утисак да се о њему више дискутовало него о било којем извјештају раније. Само оповргавање је много пута знак слабости. Ако неки политичари, поготово један, сваки дан говоре о ономе што не жели, кривећи друге, ја бих рекао молим вас погледајте шта људи желе да знају, а они желе да виде безбједну околину, а не да се расправља о распаду земље. Најбоља одлука је да нема рата.

БУКА: Када причамо о обичним људима у БиХ, често се стиче утисак да су они потпуни вишак кад се ради о преговорима међународне заједнице са политичарима у овој земљи. Само понекад се помену људи који живе у овој земљи. Због тога се осјећају обесхрабрено, губе наду, млади људи одлазе... Да ли постоји начин да се обични људи, који највише испаштају због нефункционалности државе, да се укључе у политички живот?

Кристијан Шмит: То је кључно питање. Био сам у Бањалуци и питали су ме да ли је Предсједница РС одговорила на мој позив

да се састанемо. Није, али кључно питање је шта људи у РС мисле. Ја радим на томе, не само да се чују људи из политичког живота које срећем, хтио бих да то окренемо да дођемо до неке грађанске коалиције која би била мултиетничка и која не каже да бисмо ми требали непоштовати појединце било које етничке припадности, српске, хрватске или бошњачке. Мислим да имамо много тога да урадимо. Неки људи мисле да, ако се њих не пита, да то неће бити конструктивно. Министрима у Њемачкој сам рекао да нећу слати младе људе у Њемачку. Они желе да учествују у одлучивању о обичним људима и то би било идеално. Морамо то окренути на другу страну, надам се да ћу добити подршку. Моје искуство у 30 година је – питајте оне којих се то тиче, а не само оне који одлучују о обичним људима и онда ће они добити моћ.

БУКА: Колику ћете имати подршку Њемачке, и да ли, као неко ко долази из једног стабилног друштва, можете примијенити своје искуство у БиХ?

Кристијан Шмит: Добра вијест је да сам остао у Европи. Ово је Европа и менталитет је углавном исти, ситуација је другачија. Не могу доћи и рећи ово у Њемачкој радимо овако, али сад долазим са другим искуствима. Бићу скроман да прихватим ствари, али као што је Конрад Аденауер рекао “ствари су једноставне”. Слиједим то што је он рекао, основно питање је да ли доприносите на прави начин рјешавању проблема, а не свом личном уздизању. Неки политичари одају утисак да више брину о себи, то је нешто што ја не желим да радим. Искористићу своје искуство и покушати примијенити на ову ситуацију овдје. Нећу имплементирати нешто што неће бити у интересу народа у овој земљи. Ја сам оптимиста да ће нова влада у Њемачкој наставити да гледа на БиХ као на сусједи и морамо још учити, јер тамо гдје нема паре и буке међународна заједница мисли да је све савршено, ја морам да подигнем свијест да се овдје ствари мијењају.

БУКА: Рекли сте у једном од интервјуа да је највећа вриједност Дејтона што је зауставио рат. До када ћемо бити жртве тако

ниским очекивања. Прошло је 25 година, а нама је главно достигнуће то да се не пуца, а сада се опет спомиње рат.

Кристијан Шмит: У праву сте, највеће постигнуће Дејтона је да је заустављен рат, што захтијева много преданости одговорних људи у овој регији, али и у Европи. Али нешто не ради онако како смо очекивали у Дејтону, Дејтон би био дио прошлости да то није тако. Не видим да постоји опасност од рата, упознао сам све сусједне земље, Београд, Будимпешту, Приштину, Љубљану, Скопље... сви имају једну идеју – хајде да урадимо све да не буде рата. И сви су били веома оптимистични, али ако говоримо о распаду, знамо да би распад земље проузроковао много тензија. Моја порука је – будите одговорни, одговорите на потребе свог народа, јер знам да је то можда и тактика, избори су следеће године, али размислите како далеко желите да доведете своју земљу, да би се спријечило да неко прави било какве авантуре.

БУКА: Дошли сте у Бањалуку, показали сте да сте спремни да разговарате. Да ли се надате да ћете следећи пут када дођете имати саговорнике у званичним институцијама РС?

Кристијан Шмит: То не зависи од мене, већ од мојих потенцијалних партнера у разговорима. Ја сам релативно сигуран да ће вријеме донијети промјене, сада господин Додик каже да не разговара са мном. Да ли да кажем колико сам ја већ пута разговарао с њим претходних година, није прије двије године рекао да се неће састајати са мном, надам се да ће поново промијенити мишљење. Треба бити прецизан у тим разговорима, не треба постојати само једна позиција да ли неко жели да разговара са неким, желим да разговарам са свима. Сачекаћемо, кад су избори у питању, треба говорити о програмима, умјесто да вријеђаш друге, мораш почети објашњавати оно што планираш да радиш.

БУКА: Што се тиче питања суочавања са прошлошћу у БиХ, искуство Њемачке је јако битно. Да ли видите могућност да се, са оволиком количином отрова у јавном простору, то питање

покрене?

Кристијан Шмит: То је веома осјетљиво питање, разумијем да треба разговарати о Сребреници и другим мјестима, људи су патили, раније Јасеновац, мјеста у Србији, Хрватској, сва та мјеста треба схватити као мјеста која нису мјеста за политичко позиционирање, већ да се ту ради о посвећивању жртвама. Институт мора радити и морам видјети, то није Инцков закон који је само за мене отежао ову ситуацију, видео сам да је овај закон показао да се о многим стварима треба разговарати, не о побједницима и губитницима, знам да је ово веома компликовано, али као неко ко долази из земље која је имала много историјских односа који су утицали и на овај регион, желим да заједно радимо на овоме, без идеје да ћемо ми искључити било коју жртву да буде заборављена. Видим понекад да се много прича о томе да је будућност заборављена. Гледао сам филм “Quo Vadis, Аида?”, гдје млади ученици стоје, играју се, пјевају и све етничке групе. Питање је шта ћемо рећи овим младим људима, какву ће они имати будућност, то понекад недостаје у овој земљи.